

Handläggare
Michael Boström
Telefon: 0850818156

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2021-02-04

Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd (PM)

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av socialdepartementets promemoria Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd.

Sammanfattning

I en promemoria från socialdepartementet föreslås lagändringar som ska göra det möjligt för Försäkringskassan och kommunerna att neka en assistansberättigad person utbetalning av ersättning om verksamheten bedrivs av företag som saknar det lagstadgade tillståndet från Inspektionen för vård och omsorg. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 november 2021.

Förvaltningen ställer sig positiv till föreslagna ändringar och bedömer att de kan bidra till ändamålsenlig användning av assistansersättning och säkerställa god kvalitet i personlig assistans. Konkret bedöms ändringarna kunna bidra till att antalet oseriösa utförare minskar.

Bakgrund

Rätten till personlig assistans regleras i 9 § 2 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och rätten till assistansersättning i 51 kap. 3 § socialförsäkringsbalken (SFB). Personlig assistans kan organiseras på olika sätt, i offentlig eller privat regi. En kommun eller region som bedriver verksamhet med personlig assistans ska enligt 23 § LSS *anmäla* detta till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) innan verksamheten påbörjas. Samma anmälningsskyldighet gäller för en assistansberättigad som själv anställer sina personliga assistenter.

Farsta stadsdelsförvaltning

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
www.stockholm.se/farsta

En enskild person som yrkesmässigt bedriver verksamhet med personlig assistans måste enligt 23 § LSS ha *tillstånd* från IVO. Kravet på tillstånd gäller oavsett om insatsen personlig assistans har beviljats av kommunen eller av Försäkringskassan genom statlig

assistansersättning enligt 51 kap. 2 § andra stycket SFB. Enligt 28 § LSS är det straffbelagt för enskilda att uppsåtligen eller av oaktsamhet bedriva yrkesmässig verksamhet med personlig assistans utan tillstånd.

Med personlig assistans avses enligt 9 a § första stycket LSS ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med grundläggande behov, det vill säga andning, personlig hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade. Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till sådan insats för andra personliga behov som inte tillgodoses på annat sätt. Ett syfte med införandet av personlig assistans var att ge den enskilde möjlighet att själv avgöra i vilka situationer och vid vilka tillfällen som hjälp ska ges av en personlig assistent.

Kommunerna och staten har ett delat ansvar för kostnaden för personlig assistans. Det kommunala stödet lämnas som en insats enligt LSS och kan bestå av antingen biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans. Det statliga stödet lämnas i form av ett bidrag, assistansersättning.

Försäkringskassan kan neka att betala ut assistansersättning direkt till en anordnare som bedriver verksamhet utan tillstånd. Däremot är det enligt gällande lagstiftning inte möjligt att neka utbetalning till den försäkrade även om denne anlitar en anordnare som saknar tillstånd. Anordnare som saknar tillstånd att utföra personlig assistans kan därmed få assistansersättning, så länge ersättningen förmedlas av den försäkrade.

Försäkringskassan har i en skrivelse till regeringen (S2019/04662) fört fram att det behövs en ändring för att myndigheten ska kunna neka att betala ut assistansersättning för assistans som utförts i verksamheter utan tillstånd.

Försäkringskassan anser även att assistansersättning inte ska betalas ut till en kommun som bedriver verksamhet med personlig assistans utan att ha anmält det till IVO eller till en assistansberättigad som anställer sina egna assistenter utan att ha anmält det till IVO.

Försäkringskassan föreslås också få möjlighet att anmäla till IVO att assistans utförs av någon som saknar tillstånd. Detsamma bör gälla för situationer där anmälan om verksamhet inte har gjorts.

Farsta stadsdelsförvaltning

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

Socialdepartementet har som en konsekvens av Försäkringskassans skrivelse föreslagit ett antal åtgärder som presenteras i promemorian Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd (S2020/09872). Promemorian har nu skickats på remiss.

Kommunstyrelsen har i sin tur skickat promemorian på remiss till ett antal instanser, bland annat Farsta stadsdelsnämnd, för yttrande senast den 16 februari.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stöd och service till personer med funktionsnedsättning.

Remissen i sammanfattning

I en promemoria från socialdepartementet föreslås ändringar i SFB, LSS och förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Ändringarna ska göra det möjligt för Försäkringskassan och kommunerna att neka en assistansberättigad ersättning för personlig assistans om den utförs inom en yrkesmässig verksamhet som saknar tillstånd. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 november 2021.

I dagsläget är huvudregeln att både ekonomiskt stöd till assistans och assistansersättning betalas ut direkt till den assistansberättigade. Ersättningen får betalas ut till någon annan person om den assistansberättigade är ur stånd att själv ta hand om ersättningen. Försäkringskassan får på begäran av den assistansberättigade även betala ut ersättningen till en kommun eller till någon annan som har tillstånd att bedriva verksamhet med personlig assistans.

Promemorians primära förslag innebär att assistansersättning respektive ekonomiskt stöd till personlig assistans inte ska betalas ut om den enskilde har anlitat en anordnare som saknar tillstånd. Rätten att neka utbetalning ska gälla både vid kommunalt ekonomiskt stöd till skäligena kostnader för personlig assistans och vid statlig assistansersättning. Avsikten är att begränsa möjligheten att kringgå kravet på tillstånd för att bedriva verksamhet med personlig assistans.

Med hänvisning till kommunernas basansvar för insatsen personlig assistans ska den assistansberättigades behov av hjälp och stöd alltid kunna tillgodoses. För att ytterligare minska risken att ett skyndsamt byte av anordnare leder till negativa konsekvenser för den försäkrade ska en anordnare utan tillstånd under vissa omständigheter kunna få ersättning för assistans under en begränsad tid.

Farsta stadsdelsförvaltning

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

Det går inte att utesluta att förslaget i enskilda fall kan leda till en avtalstvist mellan anordnare och assistansberättigad i de fall den assistansberättigade nekas assistansersättning och därmed inte kan betala anordnaren för avtalad assistans. Denna risk bedöms vara liten, givet att det är straffbelagt att utföra personlig assistans utan tillstånd samt att den uteblivna betalningen beror på brister hos anordnaren.

Departementets fokus är alltså på tillståndspliktig verksamhet. Inga förändringar föreslås när det gäller verksamhet som endast behöver anmälas till IVO, det vill säga när en kommun eller region bedriver verksamhet eller när en assistansberättigad anställer sina egna assistenter. Promemorian innehåller däremot förslag som innebär att Försäkringskassan och kommunerna får en skyldighet att anmäla till IVO om det finns anledning att anta att en enskild bedriver verksamhet med personlig assistans utan tillstånd.

Konsekvenser för personliga assistenter

De föreslagna ändringarna bedöms gynna personliga assistenter genom att motverka att olämpliga anordnare bedriver verksamhet inom personlig assistans.

Konsekvenser för kommunerna

Förslaget innebär att kommunerna med kort varsel, med hänvisning till kommunernas basansvar för insatsen personlig assistans, kan behöva anordna assistans för en person som anlitat en anordnare som blivit av med tillståndet. Denna beredskap bör kommunerna dock ha redan idag då samma situation kan uppstå av andra skäl, exempelvis att en anordnare går i konkurs. Förslaget bör inte medföra någon kostnad för kommunerna, eftersom de kan ta ut en avgift för den lämnade assistansen. Antalet anordnare som får sina tillstånd indragna per år är relativt lågt och det kan antas att flera av dessa troligen skulle upphöra med sin verksamhet även med nuvarande regler.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till föreslagna ändringar och bedömer att de kan bidra till ändamålsenlig användning av assistansersättning och säkerställa god kvalitet i personlig assistans. Konkret bedöms ändringarna kunna bidra till att antalet oseriösa utförare minskar.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Farsta stadsdelsförvaltning

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör

Per-Ove Mattsson
Avdelningschef

Bilaga

Socialdepartementets promemoria Utbetalning av ersättning för
personlig assistans endast vid tillstånd

Farsta stadsdelsförvaltning

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2021-01-22
Per-Ove Mattsson, Avdelningschef	2021-01-22